

Expunere de motive

Legea nr. 102 din 8 iulie 2014 privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare stabilește drepturile și obligațiile în legătură cu activitățile funerare, cimitirele și crematoriile umane.

Prevederile legii se aplică autorităților publice locale și mediului privat, persoanelor fizice și/sau juridice care dețin în proprietate, în administrare sau în întreținere cimitire în funcțiune sau închise, opere comemorative sau crematorii umane, precum și celor care prestează servicii funerare și/sau activități legate de întreținerea și funcționarea cimitirelor, a operelor comemorative sau a crematoriilor umane. Sunt excluse prevederilor acestei legi cimitirele de onoare, mormintele și operele comemorative de război, regimul acestora fiind reglementat de *Legea nr. 379 din 30 septembrie 2003, privind regimul mormintelor și operelor comemorative de război.*

Domeniul funerar este unul extrem de sensibil și vulnerabil prin prisma emoțiilor declanșate de pierderea celor dragi la nivel individual, dar și colectiv. În egală măsură, memoria celor dispăruți și dorința păstrării cât mai mult a legăturii dintre trecut și prezent este o datorie de onoare pentru un viitor demn și eliberat de povară.

Diversitatea culturală, religioasă și etnică de pe teritoriul României este un aspect valoros ce se răsfrânge inclusiv în domeniul funerar prin varietatea formelor, riturilor, obiceiurilor în strânsă legătură cu istoricul locului.

Prin această inițiativă legislativă se dorește revizuirea unor aspecte legate de definițiile și termenii existenți în lege, introducerea unor noțiuni considerate necesare pentru o mai bună funcționare a aparatului administrativ și a factorilor implicați în aceste activități. Considerăm oportună completarea actului normativ cu anexe specifice, menite să faciliteze respectarea obligațiilor și activitățile proprietarilor / administratorilor de cimitire.

În prezentul act normativ, în secțiunea a 2—a, Definiții sunt omisiuni importante ce fac dificilă utilizarea sa optimă. De exemplu, pct. c) al art. 3 definește lucrările funerare supraterane fiind omise din această categorie construcțiile de tipul capele, mausolee, cavouri, osuare sau alte edificii mai complexe — construcții care modifică substanțial imaginea unui cimitir și care sunt supuse autorizării de construire sau desființare.

Exemple actuale demonstrează dificultatea rezolvării necesarului de spații destinate înhumării, în special în centrele urbane aglomerate, uneori în detrimentul păstrării unor valori culturale. Acest aspect conduce către o supraaglomerare a unor cimitire, în special a celor istorice monumentale înființate în sec. al XIX-lea, locuri ce abundă în opere de artă și arhitectură. Aflate cândva la periferia localităților, prin dezvoltarea acestora, în prezent aceste cimitire au o poziție privilegiată, cu acces mai facil din toate punctele orașului, ceea ce le face mult mai vulnerabile la presiunile populației de a găsi locuri de înhumare.

Un instrument util în păstrarea valorilor culturale este Lista Monumentelor Istorice (LMI), însă acest document are criterii de selecție specifice, firește pentru un inventar de nivel național, criterii care nu sunt îndeplinite de valori culturale locale. În acest sens, prin prezenta propunere legislativă se aduce o

completare menită să ajute comunitățile și autoritățile locale să păstreze și să întrețină astfel de obiecte considerate importante la nivel local.

Pentru o mai bună ilustrare a situației privind modalitatea de protecție a cimitirelor și monumentelor funerare prin intermediul clasării acestora ca monumente istorice, au fost selectate câteva dintre marile orașe și este prezentată mai jos o statistică pentru câteva dintre cimitirele sau monumentele funerare prezente în Lista Monumentelor Istorice:

București – Ansamblul Cimitirul Șerban Vodă – Bellu, cod LMI B-IV-a-B-20118 – monument istoric grupa valorică B, număr monumente funerare individuale 179; 8 monumente funerare în Cimitirul Sf. Vineri, 11 monumente funerare în Cimitirul Evanghelic și alte câteva monumente funerare răsfirate în alte cimitire sau proprietăți private.

Iași – Ansamblul Cimitirul Eternitatea, cod LMI IS-IV-a-B-21178, monument istoric grupa valorică B, număr monumente funerare individuale clasate 78.

Cluj Napoca – Cimitirul Central, cod LMI CJ-IV-s-B-07839, monument istoric grupa valorică B, număr monumente funerare individuale 396, Un număr de circa 400 monumente individuale în curs de clasare.

Timișoara – niciun cimitir clasat ca ansamblu, un număr de 3 monumente funerare individuale în Cimitirul Elisabetin.

Oradea – niciun cimitir clasat ca ansamblu, 6 monumente funerare individuale în Cimitirul Municipal Rulikowski.

Alte orașe ce au cimitire valoroase din punct de vedere cultural, arhitectural, istoric sunt de menționat Brașov, Piatra Neamț, Lugoj, Sibiu, Sulina etc. În realitate fiecare așezare, fiecare comunitate deține în cimitirul său valori proprii, importante la nivel local, având atât datoria morală, cât și dorința de a le putea conserva și transmite mai departe.

Protecția LMI se extinde asupra unor cimitire rurale, cu vechime mare, unele aparținând unor comunități ce nu mai au reprezentanți în localitate, de exemplu comunitatea evreiască, situație foarte des întâlnită în nordul României sau comunitatea musulmană în zona Dobrogei, dar și a unor cimitire aparținând altor culte.

Din cauza depopulării zonelor rurale, a dispariției unui segment de populație sau a unui cult, cimitire valoroase pentru istoria națională sau locală sunt abandonate, dificil de îngrijit, cu grad avansat de degradare și în pragul dispariției. Decizia de intervenție asupra acestor obiective rămâne la latitudinea autorității publice locale, fără instrumente specifice care ar putea oferi un cadru legal mai clar.

Aceste reglementări privind protecția sunt instrumente destinate comunității, prin intermediul autorităților locale și/sau organizații, pentru a preveni pierderea unor elemente valoroase pentru identitatea ei, fără a fi necesară o intervenție la nivel național și fără a interfera cu interese de ordin financiar sau tehnic în desfășurarea activităților funerare.

În prezent, legislația conduce către obligația de refolosire a locului de veci, în cazul cimitirelor municipale, în special prin presiunea colectării taxelor aferente, iar inventarierea obiectelor cu valoare este inexistentă prin prisma lipsei specialiștilor sau a neimplicării acestora într-un proces pur administrativ. Foarte rar și accidental reușesc să fie salvate anumite morminte importante, cu excepția celor aflate pe Lista Monumentelor Istorice, iar acest fapt se face cu tensiuni sociale și situații limită pentru toate părțile. O procedură deja inițiată este dificil de oprit, de cele mai multe ori chiar imposibil.

Practica uzuală ne demonstrează că este necesară introducerea unor etape intermediare de selecție, ca instrument atât pentru administrația publică dar și pentru comunitate prin reprezentanții ei care, cu ajutorul specialiștilor, să identifice și să propună obiecte susceptibile a fi conservate pentru importanța lor locală. Legislația trebuie să vină în întâmpinarea acestor intenții cu stabilirea pașilor necesari, a factorilor decizionali și a instrumentelor financiare necesare îndeplinirii acestor noi etape.

În egală măsură, instituțiile care au obligații privind întreținerea și administrarea cimitirelor, precum și proprietarii acestora trebuie îndrumați într-un proces corect de menținere a memoriei unor astfel de obiective, chiar și în condițiile reutilizării și valorizării financiare a locurilor de veci abandonate sau neîntreținute. Legislația internațională are exemple de instrumente de conservare și mentenanță la nivel local prin care sunt definite și reglementate posibilitățile de reutilizare. Aceste lucruri pot fi obținute prin stabilirea unei perioade decente pentru a considera un anumit loc abandonat, instrumente de identificare a proprietarilor, instrumente de inventariere corectă a cimitirelor și de păstrare a registrelor, modalități de selecție și de identificare a valorilor ce trebuie conservate. Un exemplu des întâlnit este îndepărtarea însemnelor funerare de pe obiectele care sunt reconcesionate, fapt ce conduce la pierderea definitivă a semnelor din teren privind acel loc și utilizatorii săi anteriori. Dacă o comunitate stabilește importanța unei personalități și decide conservarea locului de veci unde odihnește se pot stabili la nivel local regulile pentru păstrarea acestui loc, chiar și în condițiile reutilizării lui.

Subliniem faptul că prezenta inițiativă legislativă se referă la locurile considerate abandonate sau fără urmași și nu face referire la locurile de veci întreținute de familii, în proprietate sau în concesiune.

Un aspect important este prezența cimitirului în cadrul orașului și rolul său în suprafața de spațiu verde a localității, atunci când starea și dimensiunile vegetației sunt tratate ca atare. Este un amănunt pe care îl regăsim în legislația europeană, având în față modele prin care cimitirele și grădinile/parcurile sunt tratate împreună în aspecte precum inventarierea și protecția. Prezenta legislație la art. 13 menționează stabilirea unor zone verzi clare și a unor suprafețe ce nu pot fi micșorate pentru crearea unor noi locuri de înhumare, însă practica uzuală ne demonstrează că aceste locuri destinate vegetației, în general în lungul căilor de circulație sunt foarte afectate de intervențiile de îndesire la marginea aleilor. Prin urmare, o tratare unitară a căilor de circulație cu vegetația aferentă s-ar putea să conducă la rezultate mult mai benefice pentru întregul ansamblu.

În prezent, dorința de a păstra memoria unor înaintași care sunt importanți la nivel de localitate este posibilă doar prin clăsarea în Lista Monumentelor Istorice. Lipsa locurilor de veci în unele situații sau a fondurilor necesare întreținerii unor monumente abandonate sunt presiuni dificil de gestionat fără un suport legislativ. Un exemplu elocvent recent este intenția de a introduce în LMI a unui număr de 400 monumente funerare, alături de alte 400 introduse în anul 2012, în cazul Cimitirului Central din Cluj. În

mod evident, nu toate aceste obiective îndeplinesc criteriile de clasare conform legislației în vigoare, prin urmare un alt tip de protecție, la nivel local, este imperios necesar și ar debloca situații similare, al căror număr este în creștere.

Nu în ultimul rând, trebuie să amintim și faptul, că există situații, în care cimitire active funcționează în situri arheologice clasate și prezente în Repertoriul Arheologic Național (fortificația medievală timpurie de la Ortelec, Jud. Sălaj, sau castrele romane de la Românași și Tihău, Jud. Sălaj, care, de altfel sunt prezente și în lista tentativă UNESCO făcând parte din dosarul Frontierele Imperiului Roman, Limes-ul Provinciei Dacia). În aceste cazuri, este vitală sistarea înhumării în aceste situri, care fac parte din patrimoniul arheologic național și universal.

În sensul celor prezentate mai sus, a fost elaborat prezentul proiect de lege, pe care îl supunem spre adoptare Parlamentului în procedură de urgență.

Exemplu de intervenție nepotrivită prin suprapunerea însemnelor noilor proprietari peste elemente decorative valoroase și peste numele primilor proprietari ai monumentului.

Foto arh. Andreea Pop - Cimitirul Șerban Vodă Bellu București

Efecte ale îndesirii necontrolate și ale abandonului prin dispariția urmașilor

Foto arh. Andreea Pop - Cimitirul Sudic Focșani

Inițiator,

Szabó Ödön,

deputat UDMR

Tabel cu inițiatorii Propunerii legislative pentru modificarea și completarea Legii nr.102/2014 privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare.

Nr.	Deputați/Senatori	Grupul parlamentar	Semnătură
1.	Szabó Ödön	UDMR	
2.	BENEDEK ZACHARIE	UDMR	
3.	ZISPOL DRAGOS	MINORITATI	
4.	CRISTICI OVIDIU	MINORITATI	
5.	Vuljara Jean	PSD	
6.	MANG IOAN	PSD	
7.	CSEKE ATTILA	UDMR	
8.	TUDOS LORAND	UDMR	
9.	Fyodor Istvan	UDMR	
10.	MAGYAR LORAND - BAZIN	UDMR	
11.	CSEP EVA ANUREA	UDMR	
12.	LADANYI ANTONIO	UDMR	
13.	KOLCSAR KATALY	UDMR	
14.	KISS JAMES	PNL	
15.	ROSCA MIRCEA	PNL	
16.	KULCSAR TERZA ZOLTAN	UDMR	
17.	Gál Kataly	UDMR	
18.	Csaszar Kataly Zoltan	UDMR/RMDSZ	
19.			
20.			
21.			